

Adalékok a koalíciós összetételű hadsereg támadó hadművelete előkészítésének és megvívásának sajátosságaihoz

*Dr. Generál Tibor alezredes, a hadtudományok kandidátusa és
Szabó Árpád alezredes*

Korszerű háborúban, amelyben az anyagfelhasználás, továbbá a technikai és egészségügyi veszteségek várható méretei – a második világháborúhoz képest – hallatlanul megnövekednének, a harc, hadművelet sikerének egyik alapvető feltétele a koalíciós fegyveres erők hadtápjának összehangolt felkészítése, valamint a hadtápbiztosítás feszes megszervezése. Mint ismeretes, az Egyesített Fegyveres Erők összehangolt hadtápbiztosításának alapelveit az EFE főparancsnokának 011/73. számú parancsa (az MN-ben a 01/74. számú HM-paranccsal érvényesítve) rögzíti (továbbiakban: Alapokmány).

1. A koalíciós összetételű hadsereg állományába tartozó nemzeti magasabbegységek és fegyvernemi megerősítő csapatok hadtápbiztosításának elvei, lehetséges változatai

A mondanivaló rövid és konkrét kifejtése céljából az a változat kerül vizsgálatra, amikor a koalíciós összetételű – egyébként magyar – hadsereg állományába ideiglenesen szovjet összefegyvernemi magasabbegységek és fegyvernemi (pl. tüzér) megerősítő csapatok tartoznak.

a) Az anyagi biztosítás terén

A hadtápnak le kell küzdeni azokat a nehézségeket, amelyek a szövetséges csapatok eltérő állományából, az ellátandó és részben eltérő haditechnikai eszközökből, illetve az egyforma haditechnikai eszközfajtákon belül az eltérő típusokból és a ruházati különbözőségekből adódnak.

Az Alapokmány három változatot különböztet meg:

Alapvető változat, amikor „...a nemzeti csapatcsoportosítások hadtápbiztosítását saját erőikkel és eszközökkel végzik a nemzeti erőforrások terhére”.¹

¹ 01/74. HM parancs 4. a) pont; 8. oldal.

Esetünkben ez azt jelenti, hogy az egyébként magyar hadsereg állományába ideiglenesen tartozó szovjet csapatok mindennemű anyagellátása közvetlenül a front előretolt bázisra (részlegre) alapozva, külön rendszerben történik. Ezt a változatot akkor célszerű alkalmazni, ha jelentős szovjet erők tartoznak ideiglenesen a hadsereg állományába.

Második változat az, amikor „... a szövetséges seregtettek vagy magasabbegységek (egységek) ... hadtápbiztosítását azon front (hadsereg...) hadtápjára látja el, amelynek állományába ideiglenesen tartoznak. Ilyen esetben – a szövetséges csapatok mellett – a front (hadsereg...) hadtáp állományába nemzeti hadtápszerveket, továbbá a szükséges anyagi és szállítóeszközöket kell kijelölni.”²

Esetünkben ez azt jelenti, hogy szovjet ellátó-szállító részleg települ a hadsereg mozgó bázis vagy a tábori előretolt bázis mellett (önálló parancsnoksággal), amely a front előretolt bázisra alapoz és saját vagy bevont szállítóeszközökkel szállít ki az ellátásához tartozó szovjet csapatokhoz. Ezt a változatot akkor célszerű alkalmazni, ha a hadsereg önálló irányban tevékenykedik.

Az önálló ellátás kiterjedhet valamennyi szükséges anyagfajtára, de előnyös lehet az a megoldás is, amikor élelmet és üzemanyagot (esetleg más anyagokat is) a hadsereg mozgó bázis biztosít.

A harmadik változat szerint „a nemzeti magasabbegységeket (egységeket) teljes egészében azon front (hadsereg...) hadtápjára biztosíthatja, amelynek állományába ideiglenesen tartoznak, kivéve a ruházati és az egyes sajátos ellátási eszközöket...”³ „A sajátos anyagi eszközkészletek biztosítását a nemzeti parancsnokság végzi azoknak a front (hadsereg) bázisokra, vagy közvetlenül a csapatokhoz történő kiszállítása útján.”⁴

Esetünkben ez azt jelenti, hogy a szovjet erők ellátása – az eltérő löszerszárművek és alkatrészek, továbbá a felsőruházat kivételével – a hadsereg mozgó bázisáról történik, ahová (vagy közvetlenül a szovjet erőkhöz) esetenként a front előretolt bázisról kiszállítják a sajátos ellátást. Ezt a változatot kisebb szovjet állomány esetében célszerű alkalmazni.

A más nemzetiségű „magasabbegységek (...), egységek ellátásba vétele a front (hadsereg...) parancsnok parancsa alapján történik”⁵ Az ellátásba vett magasabbegységek és egységek a fenti változatok valamelyike szerint ellátást végző tagozat hadtáp vezetési szerveihez ellátottságot igazoló jegyzőkönyvet és megfelelő kimutatásokat terjesztenek fel az anyagi eszközök ellátási-számvetési egységeinek hagyományos mértékegységekben (súly, térfogat, darab) kifejezett terjedelméről (löszerszármű-, üzemanyag-, élelemjavadalmasz stb.) a nomenklatúrában szereplő minden egyes anyagi eszközfajtáról. A más nemzetiségű magasabbegységek és egységek ellátását a saját nemzeti normáik alapján kell megvalósítani.

Az általuk felhasznált anyagi eszközök pótlását, az azokkal, vagy más ellátási fajtákkal kapcsolatos elszámolást a kölcsönös egyezmények alapján hajtják végre.

Az új ellátásba adás (vétél) az előírt készletekkel történik úgy, hogy a csapatok az összpontosítási vagy megindulási körleteket feltöltött készletekkel foglalják el.

² Uo. 4. b) pont.

³ Ua. 4. c) pont.

⁴ Ua. 19. pont; 14. oldal.

⁵ Uo.

b) Az egészségügyi biztosítás terén

Az egészségügyi szolgálatnak le kell küzdeni a sérült és az egészségügyi szakszemélyzet nyelvi eltéréseiből adódó nehézségeket, továbbá biztosítani kell, hogy a sérült huzamosabb gyógykezelésben lehetőleg a saját nemzeti hovatartozása szerinti kórházban részesüljön.

Az Alapokmány előírása szerint a szövetséges csapatok „egészségügyi szolgálatainak munkáját... egységes elvek, valamint egységes egészségügyi dokumentáció alapján kell végrehajtani”.⁶ Továbbá „... a nemzeti seregtesteket (magasabbegységeket) megerősíthetik a front (hadsereg...) egészségügyi egységeivel és intézeteivel”.⁷

A sérültek ellátásának és hátraszállításának „területi” elvét, nemzeti hovatartozás nélkül, a koalíciós összetételű hadsereg sávjában is érvényesíteni kell. Esetünkben ez az alábbiakat jelenti:

- az átalárendelt szovjet hadosztályokat két szovjet egészségügyi osztaggal és sebesültszállító gépkocsi alegységekkel célszerű megerősíteni, amelyek a hadsereg egészségügyi szolgálat főnök által koordinálva a tábori kórház bázis részleg mellett – önálló parancsnokság vezetésével – települt front kórházcsoporthoz szállítják a sérülteket (a hátraszállítás front légi szállítóeszközökkel is történhet);
- a szovjet tüzer csapatok sérültjeit az általuk megerősített összefegyvernemi magasabbegységek egészségügyi zászlóaljai (egészségügyi osztagai) látják el, majd a hadsereg (front-légi) sebesültszállító eszközei szállítják a tábori kórház bázis mellett települt front kórházcsoporthoz.

Ezt a változatot akkor célszerű alkalmazni, ha jelentős szovjet erők tartoznak a hadsereg állományába. Kisebbségi erők esetén a szovjet vagy magyar egészségügyi zászlóaljaktól, osztagoktól a hadsereg (front-légi) sebesültszállító eszközei szállítják a sérülteket a tábori (vagy front) kórház bázis részlegébe.

A magyar gyártmányú gyógyszerek és kötszerek alkalmazását megkönnyíti az a körülmény, hogy ezeken orosz nyelvű használati utasítás is található, továbbá a gyógyszerek konvertálását a VSZ tagállamain belül egyeztetett katalógus szabályozza.

c) A hadtáp vezetése terén

Az Alapokmány szerint: „A koalíciós... hadsereg hadtápjának vezetése a szövetséges csapatok összes fő hadtápbiztosítási ágazatának centralizált irányításán alapul a... hadsereg... parancsnoksága részéről, a nemzeti fegyveres erők megfelelő vezetési szerveinek egymás közötti folyamatos együttműködésével és a koalíciós seregtest hadtáp vezetésével együttesen... A koalíciós... hadsereg parancsnokának joga van... direktívákat (parancsokat) és intézkedéseket kiadni a hadtápbiztosítás azon kérdéseit illetően, amelyek kötelező erejűek a... hadsereg... állományába tartozó összes... magasabbegység... számára.”⁸ A hadtáp vezetési szervek közötti szoros együttműködés fenntartása céljából a koalíciós seregtestek... hadműveleti csoportot (képviselőket) küldhetnek ki... a hadműveleti alárendeltségükbe tartozó nemzeti magasabbegységekhez és se-

⁶ Ua. 50. pont; 23. oldal.

⁷ Uo. 51. pont.

⁸ Ua. 69., 70. pontok; 27. oldal.

regtestekhez. A hadművelési csoportok vezénylésének más változatai is lehetségesek.

Ha a hadtápvezetés ezen elveit összevetjük az anyagi biztosítás lehetséges változataival (1/a pont), akkor a hadtápvezetés rendje az alábbiak szerint változhat:⁹

- a nemzeti csapatcsoportosítások saját erővel, nemzeti erőforrások terhére végzett hadtápbiztosítása esetén (az 1. sz. ábra szemlélteti);
- a nemzeti csapatcsoportosítások koalíciós összetételű hadsereg által történt hadtápbiztosítása esetén - nemzeti ellátó-szállító szervek kijelölésével (a 2. sz. ábra szemlélteti);
- a nemzeti csapatcsoportosítások koalíciós összetételű hadsereg által történt hadtápbiztosítása esetén - sajátos anyagok nemzeti erőforrásokból történt biztosításával (a 3. sz. ábra szemlélteti).

2. Hadtápbiztosítás a támadó hadművelet megszervezésének időszakában és a hadművelet első napjaiban

a) A csapat- és hadsereghadtáp áttérése a háborús tevékenységre¹⁰

A hadtápnak békeállapotról háborús helyzetre való áttérése a harcckészültségi-mozgósítási tervek alapján - a csapatok szétbontakozásával egyidejűleg - történik és magában foglalja:

- a hadtápszervezetek mozgósítását;
- valamennyi hadtáp tagozat teljes harcckészültségbe helyezését (a hadsereg csapatainak hadtápbiztosítására, illetve a megkezdett feladat sikeres folytatására való képesség elérését);
- a háborús ellátási és utalási rendre való átállást;
- az előírt anyagi eszközkészletek átvételét a központ hadtáptól és más forrásokból;
- a hadsereg hadtáp szervezeteinek begyülekeztetését és közvetlen felkészítését a küszöbönálló feladatra;
- a hadsereg csapatai központ hadtáp által történő hadtápbiztosítását a hadművelet első napjaiban;
- a hadsereghadtáp felépítését és az egész hadtápbiztosítási rendszerbe való bekapcsolódását.

Különös figyelmet kell fordítani azoknak a hadtápszervezeteknek a felállítására és gyors összekovácsolására, amelyek a csapatokat megerősítik, illetve az alapvető anyagfajtákkal való ellátást végzik.

Ebből a célból az állandó harcckészültség időszakában az „azonnali” vagy „rövid” készenléti fokozat feltételei között kell tartani a csapathadtápot; a hadsereghadtápból fenntartani a mozgó bázis, az egészségügyi osztagok, a gépkocsiszállító és közúti komendáns csapatok előkészítő törzseit, a minimálisan szükséges keretállománnyal, továbbá felhasználni azokat a népgazdasági termelő és szállító szerveket, amelyek a hadtáp „M”-terveknek megfelelően rövid úton képesek végrehajtani az átállást (pl. szállító vállalarok).

⁹ Vö. Eöri Tibor szds. által a ZMKA 1976-77-i H-1. tanfolyamán írt szakdolgozatának vonatkozó adataival.

¹⁰ Vö. az 1. sz. lábjegyzetben hivatkozott parancs 7-9. pontjaival.

b) Hadtápbiztosítás a hadműveleti szétbontakozás időszakában¹¹

A koalíciós összetételű összefegyvernemi hadsereg hadműveleti szétbontakozásának ideje elvileg egybeesik az anyagi-technikai és egészségügyi bázisául szolgáló front (tábori) hadtáp mozgósításával. Ugyanakkor a hadműveleti szétbontakozás és a hadművelet megkezdése közötti időszak – hosszabb veszélyeztettség esetén – el is nyúlhat.

Ebben az időszakban a hadtápbiztosítás alapelve, hogy a csapat- és a hadműveleti hadtáp lehetőleg érintetlen anyagi eszközkészletekkel, egészségügyi és közúti tartalékokkal kezdje meg a harcbalépő csapatok biztosítását. Ebből a célból meg kell valósítani a hadsereg csapatainak (egység szintű) közvetlen kapcsolatot a központ hadtáppal – és az alábbi anyagi forrásokat kell igénybe venni:

- központ hadtáp raktárak;
- a HM által átvett polgári vállalatok készletei;
- laktanyában visszahagyott anyagi eszközök;
- kirakó állomásokra kiszállított anyagi eszközök.

Abban az esetben, ha a tüzérség tüzelőállásai kijelölhetők – a tüzérségi előkészítés lőszerükségletét ezekben fel kell halmozni. Ellenkező esetben a szükséges lőszer mennyiséget – gépkocsira rakva – célszerű besorolni a tüzérség menetszlopába.

A hadműveleti szétbontakozás időszakában keletkezett sérülteket az utaltsági rend szerint kijelölt háttországi (polgári vagy katonai) kórházakba kell leadni az egységek járműveivel.

c) Hadtápbiztosítás a mélybiztosítási öv leküzdése és az áttörés időszakában

Ha a mélybiztosítási öv leküzdése egy napi, vagy rövidebb ideig tartó harc-
tevékenységet jelent és a „külső védelmi gyűrű” áttörését célzó tüzérségi előkészítés még az első napon vagy a második nap elején megtörténik, akkor jellemző lesz:

- a fokozatosan növekvő lőszerfelhasználás és csökkenő üzemanyag-fogyasztás;
- az erőd támpontokkal rendelkező irányokban a betonromboló- és ködgránátokból, továbbá a műszaki robbanóanyagokból jelentkező nagyobb szükséglet;
- az utanszállítási és sérült hátraszállítási távolságok gyors megnövekedése éppen a kritikus időszakban (áttörés).

Fentiekből adódik, hogy a mélybiztosítási öv leküzdésének időszakában az anyagi biztosítás rendező elvének a „külső védelmi gyűrű” áttöréséhez szükséges anyagkészletek időben és a megfelelő helyen történő megalakítását kell tekinteni.

Ez alapvetően a lőszerfogyasztás teljes pótlására és ezzel a tüzérségi vonatokon (harcjárműveken) képezett kiegészítő lőszerkészletek fenntartására, illetve az áttörést végrehajtó és a támadás kifejlesztését végző csapatok harc-

¹¹ A 2. b) és c) pontokat vö. a „Hadtápbiztosítás az összefegyvernemi hadsereg hadműveleteiben” c. 4307/Ea. ZMKa. jegyzet II/1. fejezeteivel.

járműveinek (elsősorban harcokcsi-állományának) üzemanyag-feltöltésére irányuljon.

El kell érni, hogy a „külső védelmi gyűrű” áttörésében részt vevő összefegyvernemi és fegyvernemi csapatok feltöltése az áttörés megkezdése előtt (az első harcnap végén) megtörténjen.

Tekintettel arra, hogy ebben az időszakban a központhadtáp és a népgazdasági források még rendelkezésre állnak, az ellátást az alábbiak szerint célszerű kialakítani:

Első ütemként a hadsereg fegyverzeti raktár (szovjet raktárrészleg) készleteinek terhére a határátlépést végző hadosztályok és megerősítő tüzérségük menetoszlopaiba besorolt hadsereg szállítóeszközökön tüzér-, aknavető-, sorozatvető- és 85 mm-es páncéltörő lőszerből *megemelt kiegészítő készletek* hozhatók létre, amelyekből fedezhető a határátlépés előtti tüzcsapás lőszerüksége (egy része). A lőszerátadás után felszabadult hadsereg szállítóeszközök a távolabbi, az esetleges csapatszállító eszközök pedig a közelebbi kirakó állomásokon, lőszer tároló pontokon újra rakodjanak meg.

Második ütemben a megrakott hadsereg járművekről és a hadosztályonként oszlopokba rendezetten vételező csapat lőszeres járművekről történik az elfogyasztott tüzérségi lőszer pótlása.

Harmadik ütemben – alapvetően a hadsereg szállítóeszközeivel – történik az áttöréshez szükséges anyagi eszközkészletek megalakítása:

– lövész-, harcokcsi-, rakéta-páncéltörő-, légvédelmi lőszerből, üzemanyagból, műszaki anyagból, esetleg élelemből a hadsereg mozgó bázis készleteinek terhére;

– a többi lőszerfajtából kirakó állomásról, lőszer tároló pontról.

Fenti ellátási rendszer megvalósítása érdekében az alábbi „kényszer rendszabályok” alkalmazhatók:

– a hadsereg mozgóbázis készleteinek maximális közelítése a csapatokhoz és „földre rakása” a harc megkezdése után, miáltal hadsereg szállítóeszköz szabadul fel, a csapatok pedig egyes anyagokat „közelről” vételezhetnek;

– a második lépcsőben levő csapatok szállítóeszközei átadják a megfelelő anyagkészleteiket az első lépcsőben küzdőknek, majd újra felvételezik a központ hadtáptól;

– kedvező feltételek esetén újabb kirakó állomások nyitása és rakodóerő biztosítása a hadosztályok tevékenységének irányában, a központ hadtáp részéről.

Az egészségügyi biztosítás rendező elve az legyen, hogy az áttöréshez lehetőleg a szervezetszerű segélyhelyek üresen álljanak rendelkezésre. Ezért a mélybiztosítási övben keletkezett sérültek és betegek hátraszállítása az ezredek-től a határmenti vegyes kórház bázisokra történjen. Szükség esetén a megerősítő fegyvernemi és szakcsapatok segélyhelyei és egyes hadsereg egészségügyi osztagok települjenek.

3. Hadtápbiztosítás a támadó hadművelet folyamán, magas hegyi körzetekben

A magas hegyi körzetekben folyó harctevékenységek során a csapatok hadtápbiztosításában az alábbi sajátosságok érvényesülnek:

a) A hadtápbiztosítás irányok szerinti szervezése válik szükségessé a csapatok irányokban való tevékenysége, valamint a harántirányú mozgás nehézségeiből eredően. Ennek megfelelően a hadsereg hadtápját az egyes irányokban tevékenykedő csapatok mennyisége, az irány fontossága, további szerepe, az anyagi, technikai, egészségügyi biztosítás várható feladataival összhangban, irányok szerint kell megosztani.

b) Az útvonalak korlátozott mennyisége, valamint a csapatok mélyen elnyúló harcrendjéből eredően a csapatutak és az után-, hátraszállítási útvonalak egybeesnek. Az útvonalakon könnyen létesíthetők jelentős torlaszok, amelyek nem kerülhetők meg, mert az utakon kívüli közlekedés nehéz, vagy lehetetlen. A közlekedési utakon rendkívül sok a műtárgy, amelyek rombolásával az után-szállítás hosszú időre bénítható. Jelentősen megnövekszik az út-, de különösen a híd-helyreállítási feladat, mivel egy út km-re 5-10 fm híd juthat. Az utakon a sok kanyar és emelkedők miatt az átlagos menetsebesség jelentősen csökken (10-20 km/ó).

Szükségessé válik a hadtáp lépcsőzetes felépítése, a közúti komendáns erők csapat műszaki erőkkel való együttes tevékenysége.

c) Nehézségbe ütközik a nagy területigényű hadtápszervezetek telepítése, valamint áttelepítése.

d) A napi anyagfelhasználás az átlagos harcnapéhoz viszonyítva csökken. A harcban levő alegységeknél azonban jelentős lehet az aknavető, a tarack és a lövész-lőszerfogyasztás. Jelentősen megnövekszik a járművek üzemanyag-tülfogyasztása (4-6-szoros lehet).

Az anyagi biztosítás feladatai kibővülnek a hegyi felszerelésekkel, sítalpakkal, szánokkal, esetleg málhásállat-felszerelésekkel történő ellátással. A helyszíni beszerzés lehetőségeinek csökkenéséből eredően megnövekszik az utánszállítandó anyag mennyisége. Fontos szerepet kaphat a vízellátás, a víz-utánszállítás megvalósítása.

e) A közúti szállítások bénításának lehetőségei, lassúsága miatt megnövekszik a légi úton való anyagszállítás, főleg helikopterek alkalmazásával (nem igényelnek repülőteret), de alegység viszonylatban fontos szerepe lehet az országos járművekkel, málhásállatokkal történő szállításnak is, sőt egyes esetekben az emberekkel való szállítás alkalmazására kerülhet sor. A rombolt szakaszokon való anyag átjuttatásában alkalmazásra kerülhetnek drótkötélpályák is.

f) Az egészségügyi veszteség az atomfegyver korlátozott alkalmazásából, az egyidejűleg harcban levő csapatok kis számából eredően magasabbegység és hadsereg viszonylatban alacsony, a harcban levő alegységeknél viszont magas lehet. Megnehezül a sérültek összegyűjtése; lelassul a sérültek hátraszállításának üteme, ami a segélynyújtás kiterjesztését teszi indokolttá. Keskeny völgyekben végrehajtott atomcsapások esetén rendkívül megnehezül a mentés végrehajtása a csapás körzetének megközelítési nehézségei miatt.

Növekedhet a megbetegedések száma főleg hideg időszakban és esetenként az ún. hegyi betegség jelentkezhethet.

g) A hadtáp vezetés megnehezül a mélységben és szélességben való tagolt-ság, valamint a rádiók teljesítményeinek csökkenése, a mozgási nehézségek miatt.

h) A szélsőséges időjárás, a hosszú ideig tartó tél, a gyakori köd és eső nehezíti a hadtáp munkáját, fokozódik a személyi állomány és a technika igény-bevétele, amit a munka szervezésekor figyelembe kell venni.

Követelmények a csapat- és hadsereghadtáp felkészítésére magas hegyi körzetekben folyó tevékenységre

A hadtáp felkészítésében kétirányú speciális feladatot kell megoldani, úgy-mint kiképzési és szervezeti feladatokat.

A kiképzési feladatokhoz tartoznak:

- a gépkocsivezetők felkészítése a hegyi utakon való vezetésre; a rako-mányok rögzítésének szabályaira, a járművek üzemeltetésével és karbantartásá-val kapcsolatos rendszabályokra, a fedett terepen való tájékozódás módjaira;

- az egészségügyi személyi állományt fel kell készíteni a sérültek szaka-dékokból, mélyedésekből való kiemelésének fogásaira és az ehhez használatos eszközök alkalmazására; a sérültek fagytól való megóvásának rendszabályaira, fagyottak ellátására; erdős területen a sérültek felkutatásának módszereire, vala-mint a sérültek nagy távolságra történő kihordására;

- az egyéb hadtáp személyi állományt fel kell készíteni a kő- és hótör-laszok gyors, szakszerű eltávolítására, az egészség megóvására, esetenként má-lhásállatok ellátására és rajtuk a málhák elhelyezésére, az állatok vezetésére, rögtönzött málhafelszerelések készítésére, fogatok hajtására.

Szervezeti feladatokhoz tartoznak:

- a hadsereg mozgóbázis és a hadosztály hadtápok szervezeteinek tökéle-tesítése olyan követelménnyel, hogy a hadsereg minden raktára és a hadosztály hadtápegységek megoszthatók legyenek;

- a sebesültvívők ellátása melegítő itallal és takarókkal; a sebesültek ki-emelésére szolgáló kötelekkel, csigákkal, hágcsókkal; a sebesültek szállításához szánokkal, sítalpakokkal stb. felszereléssel;

- a segélyhelyek fűtési lehetőségének biztosítása és ellátásuk nagyobb meny-nyiségű takaróval, hálósákkal;

- málhásállatok és a szükséges felszerelés biztosítása azon alegységek ré-szére, amelyeknél ezek alkalmazása indokolt;

- a szállítógépjárművek légszűrővel való ellátása;

- drótkötélpályák beszerzése, rendelkezésre bocsátása;

- légi szállítóeszközök (helikopterek) szervezése (vezénylése) a hadsereg hadtápegységeihez;

- a közúti komendáns erők út- és hid-helyreállító képességének növelése;

- a hadtáp híradás érdekében a híradó eszközök számának növelése;

- a kiküldönített alegységek élelemellátásának megvalósításához főzőládák biztosítása stb.

A felkészítés alapvető feladatait már az állandó harcokészültség időszaká-ban végre kell hajtani és az anyagi fedezetét is célszerű megteremteni. A magas hegyi körzetekhez való kijutás idejére gondoskodni kell a speciális felszerelé-ssekkel való ellátásáról. Ezenkívül maximálisan támaszkodni kell a helyszíni esz-

közökre is. A hadseregtörzsnek fontos szerepe van abban, hogy időben meghatározza a csapatok alkalmazása alapján a konkrét felkészítés feladatait és gondoskodik a speciális anyagok rendelkezésre bocsátásáról, előteremtéséről. A speciális anyagokkal való ellátást elsősorban azon magasabbegységek, egységek igénylik, amelyekről kikülönített alegységek, kerülő-osztagok fognak tevékenykedni.

*A hadtáp megszervezésének sajátosságai
magas hegyi körzetekben, támadó hadműveletben*

Alapvető követelmény a hadsereghadtáp irányok szerinti csoportosítása. Az irányok hadtápbiztosítási igényei alapján olyan összetételű csoportosításokat kell kialakítani, amelyek a feladat teljes időtartamára képesek a hadtápbiztosítás feladatainak végrehajtására. Továbbá figyelembe kell venni az irány szerepét a hegységekből való kijutás után.

Az alapvető irányokban kell telepíteni a mozgó bázist és mozgóbázis-részleget, és elhelyezni az egészségügyi tartalékokat. A mellékirányokban, önállóan tevékenykedő magasabbegységet, anyagot szállító járművekkel, egészségügyi erővel kell megerősíteni.

A körülmények a mozgó bázis és mozgóbázis-részleg csapatokhoz közel történő telpítését teszik szükségessé. Ha ez nem lehetséges, akkor az első lépcsőben támadó csapatok részére szükséges alapvető anyagokból készletek halmozhatók fel az utak mentén, közvetlenül az első lépcsők mögött, vagy harcrendjében, amely anyagi eszközöket és szállítójárműveket a hadosztályparancsnok hadtáphelyetteseknek célszerű alárendelni.

A mozgó bázis és mozgóbázis-részleg telepítésére a nagyobb völgyek, medencék alkalmasak. Ezeknek ugyanis nagy területek szükségesek, 40–60 km². A helynek alkalmasnak kell lenni a légi úton érkező és továbbítandó anyagok fogadására, útbaindítására. Igen gondosan kell meghatározni és megszervezni a mozgó bázis és mozgóbázis-részleg áttelepülését. Valószínű, hogy ez csak részenként, több ütemben kerülhet végrehajtásra.

Amikor a magasabbegységek síkságra, nagyobb medencébe érkeznek ki, ahol kiterjedtebb harctevékenységekre kerülhet sor, és a hadsereg mozgó bázis, mozgóbázis-részleg felzárkóztatására még nincs lehetőség, az adott magasabbegységhez jelentősebb mennyiségű anyagot gépkocsikkal együtt célszerű besorolni.

A hadsereg gépkocsiúttjai egyben a csapatok előrevonási útjai is lesznek, amelyeken igen nagy mélységben csapatok helyezkedhetnek el. Ezért a közúti komendáns zászlóaljokat a csapatok és a hadsereg mozgó bázis, mozgóbázis-részleg előrevonási irányában a csapat műszaki erőkből képzett UHÉCS-ekkel, MBO-kkal szoros együttműködésben kell alkalmazni. Ezek mélyen a magasabbegységek harcrendjében tevékenykedhetnek, ezért egy részüket a hadosztály hadtáphelyetteseknek rendelhetjük alá. Általában a gépkocsiutak hosszának jelentős megnövekedésével kell számolni. Ezért egyes esetekben ezeken kiszolgálóhelyek (élelem, egészségügyi, üzemanyag, technikai) létesítése szükséges. Egyirányú utakon az áteresztőképesség fokozása érdekében kitérőket, megállóhelyeket kell építeni, berendezni. Ilyen lehetőségekkel a hadsereg közúti komendáns zászlóaljak nem rendelkeznek. Az utak és műtárgyak helyreállítását nem 1-2 napi, hanem több napi forgalom figyelembevételével kell végezni. Célszerű a fontosabb műtárgyaknál javítóanyagokat felhalmozni.

A technikai szolgálattal együttműködésben a nehezen járható útszakaszokra vontatókat kell kiküldeni.

Az egészségügyi erőkből a harcban levő magasabbegységeket meg kell erősíteni olyan követelmény alapján, hogy azok képesek legyenek az irányok szerinti egészségügyi biztosításra, a segélynyújtás kiterjesztésére és a sérültek hosszabb idejű fektetésére is. Ezen túlmenően a mélységben levő csapatok körleteinél és a hadsereg második lépcsők, tartalékok előrevonási útvonalainak veszélyes pontjainál egészségügyi osztagokat telepíthetünk.

Az egészségügyi tartalékot vagy tartalékokat a csapatok főcsoportosítása irányában kell elhelyezni, és úgy kell előrevonni, hogy állandó, gyors beavatkozásra képesek legyenek.

4. Az atomfegyver alkalmazására való áttérés hatása a hadtápbiztosításra

A hadtápszervezetek képesek arra, hogy mind atomfegyver alkalmazásával folyó harcban, mind annak alkalmazása nélküli tevékenység esetén sikeresen megoldják feladataikat. Abban az esetben, amikor az atomfegyver alkalmazására való áttérés a hadművelet folyamán következik be, a hadtápvezetésnek néhány rendszabályt kell foganatosítania, a konkrét helyzet alapján a hadtáp megóvására és olyan helyzetbe hozására, hogy gyorsan és eredményesen tudjon bekapcsolódni a következmények felszámolásába. Így az alábbiakra célszerű intézkedni:

- az atomfegyver elleni védelem tervében előírt rendszabályok aktivizálására, ellenőrzésére és gyakorlására,
- a folyamatban levő feladatok végrehajtásának gyorsítására,
- minél nagyobb egészségügyi tartalék képzésére, annak célszerű elhelyezésére, csoportosítására,
- gépkocsi szállítóeszközökön anyag tartalék kikülönítésére a fontosabb anyagfélésegekből,
- a hadtáp szétagolásának fokozására, esetleg atomvédelmi manőverek végrehajtására.

Az első tömeges atomcsapás – különösen, ha a hadművelet folyamán következik be – rendkívül feszített feladatokat állít a hadtáp elé, elsősorban az egészségügyi és a technikai biztosításban, de az anyagi biztosításban is jelentkezhetnek kritikus helyzetek.

Az első tömeges atomcsapás során a várható egészségügyi veszteség a hadsereg létszámának 10–12%-át is elérheti, kedvezőtlen helyzetben meg is haladhatja. Ez azt jelenti, hogy rendkívül rövid idő alatt (néhány óra), térben megosztva, a hadsereg sávjában több tömegsérülési góc alakulhat ki és mintegy 10 000–12 000 kombinált sérült keletkezhet. A 12 órán belül sebész-szakorvosi segélyben részesítendő sérültek száma elérheti a 2500–3000-et, amelyből műtéti beavatkozást 1000–1200 sérült igényelhet, amelyhez 85–100 sebész-szakorvosi brigádra lenne szükség. A halaszthatatlan belgyógyászati segélynyújtásra szorulóak száma 3000–3600 lehet, melynek 5 óra alatt történő végrehajtásához 50–60 belgyógyász-brigád szükséges. A hátraszállítási feladatok jellemzői: összesen hátraszállítandó 9500–11 400 sérült, ebből 4300–5100 egészségügyi gépkocsival, 1400–1700 légi úton, 3800–4600 általános rendeltetésű gépkocsival szállítandó.

Ilyen terjedelmű feladatot a hadsereg csak a front hathatós segítségével képes megoldani kb. 2 nap idő alatt.

Az anyagveszteségek akkor igényelnek pótlást, ha a harci eszközök megmaradtak és a tárolt anyag nem semmisült meg (pl. mozgóbázis a badosztály ellátó zászlóalj, vagy ezred ellátó század anyagkészletei). A pótlás az előjáró tagozat anyagi készleteiből, vagy a megmaradt anyagi készletek újra elosztásával eszközölhető.

A személyi állományban bekövetkezett veszteség a Személyi Tartalék dandár változó állományából és köteléken belüli átcsoportosítással pótolható úgy, hogy a fontosabb hadtápegységeket hozzuk működőképes állapotba.

A hadtáp technikai eszközökben keletkezett veszteség pótlására tartalékok nem állnak rendelkezésre. Ezeket a hátszorból történő pótlás beérkezéséig a köteléken belüli átcsoportosítással, zsákmányolt eszközök felhasználásával és a javítások helyes megszervezésével kell pótolni.

Az atomcsapások következményeinek felszámolása nagymértékben függ a front (tábori hadtáp) lehetőségeitől. Ha az előjáró lehetőségei is korlátozottak, az egészségügyi következmények felszámolása elhúzódik, ami a sérültek állapotának súlyosbodásához és az elhaltak számának növekedéséhez vezethet; az anyagi biztosítás terén pedig arra van szükség, hogy minden rendelkezésre álló anyagot a támadást továbbfolytató csapatok érdekében összpontosítsunk és átgondolt anyagmanővereket hajtsunk végre.